

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 DEP
0032 OSLO

Deres ref.:
21/5858

Vår ref. (saksnr.):
21/2479 - 6

Saksbeh.:
Anne Solheim, 957 04 660

Dato:
09.09.2021

Oslo kommune, byråd for næring og eierskap, høringsinnspill till neste Langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Regjeringen skal revidere Langtidsplan for forskning og høyere utdanning (LTP), og ny utgave skal legges fram i 2022. Langtidsplanen skal sette kursen for politikktutviklingen og investeringer i forskning og høyere utdanning. Målet er blant annet å legge til rette for langsiktige, prioriterte satsinger for forsknings- og utdanningsmiljø og å bidra til en bedre koordinert politikk. Gjeldende plan er fra 2019. Kunnskapsdepartementet har invitert til innspill fram mot høsten 2021. Oslo kommune ved byråd for næring og eierskap, avgir med dette vårt høringsinnspill.

Oslo kommunes råd for flerkulturelle minoriteter har avgitt eget innspill til høringen og dette følger vedlagt.

Oslo kommune er vertskapsby for flere av landets tyngste universiteter og forskningsinstitusjoner, og langtidsplanen vil gi føringer også for utviklingen av disse. Oslo er også Norges største studentby med over 80 000 studenter. For Oslo kommune er det viktig at sektoren har gode vilkår for sin virksomhet, vekst og utvikling, og at forskningsmiljøer også er samfunnsrelevante og leverer gode bidrag til kunnskapsbaserte løsninger på samfunnsutfordringer, både til næringsliv og offentlig sektor. Oslo kommune har utviklet en egen Campusstrategi i samarbeid med U&H sektoren. For ytterligere omtale av campusstrategien se under punkt 2.

Regjeringen ber om at høringsinnspill kommenterer følgende spørsmål, og vårt høringsinnspill vil i store trekk følge dette oppsettet.

1. Hvilke endringer i samfunnet (eller i bestemte sektorer) gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?
2. Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan i så fall gjøres?
3. Hva bør videreføres og hva bør endres ved målene i gjeldende langtidsplan?
4. Hva slags opptrappingsplaner bør den nye langtidsplanen ha, og hvordan og på hvilke områder bør de innrettes?
5. Er det områder som kan prioriteres ned eller mulige effektiviseringstiltak som kan iverksettes for å sikre handlingsrom til prioriterte opptrappinger?
6. Hvis det skal utvikles virkemidler for samfunnsoppdrag/"missions" i Norge, hvordan bør de være innrettet, og på hvilke områder er samfunnsoppdrag særlig aktuelt?

7. Hva er det viktigste som kan gjøres for å sikre høy tillit til forskningsbasert kunnskap i befolkningen?
8. Andre innspill.

1. *Hvilke endringer i samfunnet (eller i bestemte sektorer) gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?*

Langtidsplanen omfatter i store trekk oppdragsstyrt forskning, og forskningsmidler som lyses ut gjennom Norges forskningsråd. Bevilgningene til forskning vil styre kunnskapsutviklingen og utvikling av forskning og høyere utdanning. Slik sett, vil langtidsplanen dekke et bredt spekter av tema. Når det gjelder behov for endringer så vil Oslo kommune peke på at verden står overfor store utfordringer når det gjelder klima, miljø og det grønne skiftet, og dette er ikke blitt mindre aktuelt de senere år, tvert imot.

Oslos mål er å bli verdens første utslippsfrie storby innen 2030, og for å nå dette vil det i tillegg til praktiske løsninger også være behov for forskning, ny kunnskap og nye løsninger. Vår vurdering er derfor at fokus på det grønne skiftet, klimavennlige løsninger, sirkulærøkonomi og FNs bærekraftsmål må styrkes ytterligere i langtidsplanen.

Nye løsninger må utvikles i samarbeid blant annet mellom problemeiere, forskningsmiljøer og myndigheter. I tillegg til å styrke forskning på området, og Norges deltakelse internasjonalt, trengs gode testarenaer og aktiviteter for å bygge ned barrierer mellom de som forsker på nye løsninger og problemeierne. Vi kommer tilbake til dette under spørsmål 2.

Oslos planstrategi har for øvrig tre hovedprioriteringer på overordnet nivå: arbeid til alle, kampen mot klimaendringer og tiltak for sosial utjevning. Forskning kan og bør gi viktige bidrag på alle disse tre hovedprioriteringene. FNs bærekraftsmål legger viktige premisser i planarbeidet og arbeidet med våre samfunnsoppdrag. Når det gjelder arbeid til alle og tiltak for sosial utjevning vises også til vedlagte høringsuttalelse fra Rådet for flerkulturelle minoriteter.

Digitalisering og det digitale skiftet er og vil fortsette å være en sterk driver framover. Digitalisering er en muligjørende teknologi som griper inn i nesten alle forskningsgrener og samfunnsområder. Dette handler imidlertid ikke bare om å ta muligheter i bruk (innovasjon), men også om å utvikle ny kunnskap. Digitalisering og det digitale skiftet kan løftes fram som en prioritering i regjeringens langtidsplan.

2. *Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan i så fall gjøres?*

Oslo kommune er vertskapsby for flere av landets tyngste kunnskapsinstitusjoner både på forsknings- og undervisningssiden. Disse institusjonene styrker den kunnskapsintensive delen av norsk næringsliv og kan bidra til at næringsutviklingen blir mer kunnskapsintensiv og mer internasjonal. Forskningsmiljøene spiller likevel en for ubetydelig rolle som drivkraft for innovasjon i regionens næringsliv. Det er for svake koblinger og nettverk mellom forskningsmiljøene og bedriftene i regionen, og det skjer for lite kommersialisering av forskningsresultater i form av nye bedrifter.

Oslo har behov for forskningsmiljøer som er gode samarbeidspartnere for næringslivet og i utviklingen av offentlig sektor. Forskningsmiljøer som tilbyr kunnskap i utvikling av nye løsninger og forstår at kunnskapen og teknologien (eller forskningen) de bidrar med må inngå i et større system. Vi ønsker oss med andre ord en forskningssektor som tar «det tredje samfunnsoppdraget» på alvor. Det tredje samfunnsoppdraget handler om å formidle kunnskap og fremme anvendelse av ny kunnskap i offentlig forvaltning, kulturliv og næringsliv. En styrking av «det tredje samfunnsoppdraget» kan bidra til at sektoren tar en mer aktiv rolle i samfunnsutviklingen.

Det er vel kjent at det finnes barrierer for læring og kunnskapsoverføring mellom næringsliv, offentlig sektor og forskning. Vi vil ikke gå inn på disse her. Oslo kommune arbeider for å styrke det systematiske arbeidet på tvers av sektorer regionalt- og globalt og utvikle vårt innovasjonsøkosystem. Til grunn for dette arbeidet legger vi «fem-faktor modellen». Denne modellen forstår innovasjon som et resultat av komplekse prosesser i et rikt innovasjonsøkosystem med aktiv og samarbeidende deltakelse mellom aktører fra minst fem sektorer: myndigheter, det etablerte næringslivet, entreprenører, investorer og akademia. Fem-faktor modellen er en del av grunnlaget for Oslos campusstrategi.

Campusstrategien er Oslos strategi for å styrke byen som internasjonalt attraktiv kunnskapshovedstad og næringsvennlig by. Campusstrategien har blant annet som mål å styrke samhandlingen mellom akademia, næringsliv og det offentlige. Norge skårer lavere enn land vi liker å sammenlikne oss med på kommersialisering av forskningsresultater, og campusstrategien skal bidra til å styrke samhandlingen i Oslo på dette området.

Ett tiltak i Campusstrategien er etableringen av Oslos 3 innovasjonsdistrikter. Innovasjonsdistrikter er geografiske byområder der kunnskapsinstitusjoner og kunnskapsintensivt næringsliv samler seg og samarbeider med gründere, inkubatorer, investorer og det offentlige for å fremme innovasjon, kreativitet og kommersialisering av ideer og kunnskap. Et innovasjonsdistrikt er dermed flerfunksjonelt og bør ha en kritisk masse av kunnskaps- og næringsaktører.

Her arbeides det med å skape arenaer for kommersialisering av forskningsresultater. Det samarbeides for å få fram et omforent bilde av utfordringene og med mulige aktiviteter som kan svare på disse. En slik regional plattform skal øke tilgangen på forsknings- og testfasiliteter for bedrifter og eksterne aktører på et regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Forskningsinfrastruktur skal synlig- og tilgjengeliggjøres.

To av de tre innovasjonsdistriktene i Oslo, nemlig Oslo Science City og Innovasjonsdistrikt sentrum arealer omfatter hvert sitt universitet, og i alle tre er det lokalisert nyskapende næringsliv som også arbeider med å kommersialisere forskning. Det tredje innovasjonsdistriktet, Hovinbyen, har fokus på sirkulærøkonomi og grønne løsninger, og her er næringsklyngen «Construction city» lokalisert. For å styrke klyngens innovasjonsevne ønsker Construction City også en samlokalisering med tunge forsknings- og utdanningsinstitusjoner innenfor ingeniør/tekniske fag. NTNU vil ha Construction City som utgangspunkt for sin etterutdanningsvirksomhet innenfor bygg- og anleggsteknikk.

Det er også ønskelig med etablering av testarenaer i tilknytning til innovasjonsdistriktene, og her peker særlig Hovinbyen seg ut som en mulig testarena for utvikling av miljøteknologi og løsninger basert på sirkulærøkonomi.

Etablering av innovasjonsdistrikter etter den modellen som nå prøves ut i Oslo, kan være et tiltak for å bygge ned barrierer mellom akademia og kommersielle aktører, slik at en bidrar til å bygge ned barrierene for å ta i bruk forskningsbaserte løsninger både i næringsliv og offentlig sektor. Oslo bidrar gjerne med mer bakgrunnsstoff om campusstrategi og innovasjonsdistrikter, og vi kan gjerne fremheves som «case» i den nye langtidsplanen dersom det er ønske om det.

Langtidsplanen bør også sette søkelys på hva arbeidslivet trenger av forskningsinfrastruktur, som testfasiliteter, labor, etc. Dette må være tilgjengelig i hele landet, og kan gjerne knyttes til en nasjonal satsing på innovasjonsdistrikter.

I langtidsplanen er det vist til at kommersiell utnyttelse av forskningsresultater er en viktig kilde til nyskaping. Det er behov for å se på potensiale et produkt kan ha i et globalt marked når prosjektene vurderes. Koplingen mellom Forskningsrådets og Innovasjon Norges virkemidler på dette området må styrkes.

3. Hva bør videreføres og hva bør endres ved målene i gjeldende langtidsplan?

Vi har registrert at brede tematiske utlysninger kan gi bedre respons enn smale sektorprogrammer. Oslo mener en større fokus på «Missions» eller samfunnsoppdrag der en løser opp i sektorene og fokuserer på utfordringer og gjerne stimulerer til samarbeid mellom ulike aktører og sektorer, vil være positivt. Videre må det være sammenheng mellom regionale utfordringer og satsinger, nasjonale og internasjonale.

Globale utfordringer løses lokalt og regionalt. Her vil vi peke på at de regionale forskningsfondene har en oppgave i å mobilisere aktører regionalt, men også til å delta i nasjonal og internasjonale forskningsprogrammer. Slik sett har de regionale programmene en viktig rolle i å knytte innovasjonssystemer på ulike nivå sammen.

Våre forventninger til den nye langtidsplanen er at det vil være enda sterkere fokus på miljø, det grønne skiftet, utslippsfrie løsninger, digitalisering og at FNs bærekraftsmål vil være grunnleggende for alle satsinger.

5. Hva slags opptrappingsplaner bør den nye langtidsplanen ha, og hvordan og på hvilke områder bør de innrettes?

Oslo mener det er behov for å styrke sammenheng og samvirke mellom virkemidler på regionalt og nasjonalt nivå. Oslo regionale forskningsfond er ett av 11 regionale forskningsfond, og et strategisk verktøy for å bidra med insentiver for samarbeid mellom forskningsmiljøers og «problemeiere» på områder som er viktige for utviklingen av Oslo på våre prioriterte områder, herunder Oslos egne samfunnsoppdrag slik de er definert i planstrategi og planverk. Policydokumentet for RFF Oslo gir prioriteringer for bruken av de regionale forskningsmidlene og er forankret i Oslos planstrategi, Regionale innovasjonsprogram og i Byrådserklæringen mellom annet.

Vi ser på de regionale forskningsfondene som en måte å finansiere samarbeid mellom forskningsmiljøer og problemeiere, og med en regional agenda som premissleverandør. Vi mener det er viktig at det finnes ulike finansieringsordninger, med mulighet til finansiering av store og små prosjekter. Det er dokumentert at regionale forskningsfond også bidrar til å mobilisere til nasjonale og internasjonale finansieringsordninger, og slik bygger ned barrierer mellom de regionale aktørene og det nasjonale systemet for brukerrettet forskningsfinansiering, samtidig som man knytter ulike deler av innovasjonssystemene tettere sammen.

Fylkeskommunen har en viktig rolle i å mobilisere næringslivet til å ta i bruk forskning i sitt innovasjons- og utviklingsarbeid. Dette gjøres dag gjennom Forregion-ordningen (finansiert av KMD) og gjennom Regionale forskningsfond (finansiert av KD). Ordningene burde vært samkjørte med eierskap i fylkeskommunen. Vi opplever god etterspørsel i disse ordningene og mener de burde forsterkes gjennom større statlige overføringer. Ordningene er populære i næringslivet, og fylkeskommunene evner å nå ut – og mobilisere deler av næringslivet som ikke har erfaring med forskningsbasert innovasjon. Slik virksomhet er i sum av stor betydning også for å realisere nasjonale mål innen innovasjons- og forskningspolitikken.

Fylkeskommunene, har i rollen som regional utviklingsaktør, lang erfaring med å legge til rette for samarbeid mellom ulike aktører innen økosystemet for innovasjon. I flere fylkeskommuner har det vært stor aktivitet for å få fram regionalt viktige næringsklynger, forskningssenter, katapult og kapasitetsløft. Oslo har valgt å innrette vår FORREGION satsing mot innovasjonsdistriktene, og satsingsområdene for regionale forskningsfond «treffer» innovasjonsdistriktene, så vel som områder der Oslo har et særlig kunnskapsbehov.

Ved å styrke de regionale virkemidlene for FoU vil en styrke forskningsevnen i hele landet og bidra til mer langsiktig kompetansebygging innenfor regionalt prioriterte områder, og mobilisere flere aktører og virksomheter til økt FoU-innsats. Langtidsplanen må derfor ta høyde for en styrking av de regionale forskningsfondene, men uten at dette går på bekostning av nasjonale konkurransearenaer.

Med vennlig hilsen

Victoria Marie Evensen

byråd

Vedlegg:

Høring - Innspill til neste Langtidsplan for forskning og høyere utdanning - Rådet for flerkulturelle minoriteter

Byrådsavdeling for næring og eierskap
Rådhuset
0037 OSLO

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
21/2479 - 7

Saksbeh.:
Aida Kreso, 920 49 506

Dato:
13.08.2021

Høring - Innspill til neste Langtidsplan for forskning og høyere utdanning - Rådet for flerkulturelle minoriteter

Rådet for flerkulturelle minoriteter er et rådgivende organ for byrådet og bystyret i Oslo kommune i saker som angår innbyggere med flerkulturell minoritetsbakgrunn. Rådet har rett til å uttale seg i alle saker som angår flerkulturelle minoriteter, inkludert saker om Norges nasjonale minoriteter og urfolk. Rådets medlemmer skal bidra med erfaringer og kunnskap knyttet til mangfold og Oslo som flerkulturell by.

Uttalelsene skal følge saksdokumentene til det organet som avgjør saken endelig. Rådet ønsker å legge frem sitt syn på ovennevnte høring, og hvordan det ser ut for innbyggere rådet representerer.

Rådet avgir følgende uttalelse:

Høringssvaret tar først opp noen generelle betraktninger, for deretter å gi innspill på de ulike strategiene fremlagt i innspillets utkast.

Generelle tilbakemeldinger

Det er en manglende fokus på sosial bærekraft i målsettingene selv om ulike elementer er nevnt i områder der det pekes på behov for bedre kunnskapsgrunnlag. Sosial bærekraft bør falle under avsnittet "Møte store samfunnsutfordringer" som en av tre overordnede mål. Med sosialt bærekraftige samfunn forstår rådet det er et samfunn preget av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø, definert av Folkehelseinstituttet (FHI 2020).

I følge FHI's rapport fra 2020, har sosiale forhold fått mindre oppmerksomhet enn de to andre dimensjonene i FNs bærekraftsmålene - miljø og økonomi, selv om FN er tydelig på at også sosiale forhold er en viktig del av bærekraftsmålene.

I høringsutkastet oppleves det som om ulike forskningsspørsmål drøftes og listes opp uten en klar retning i prioriteringen.

Innspill basert på utvalgte spørsmål i innspillsnotatet

1. Hvilke endringer i samfunnet (eller i bestemte sektorer) gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?

Rådet anbefaler at følgende tema og områder tas med i videre arbeid:

- Den voksne innvandrerbefolkning og dets påvirkning i samfunnet fremover
- Behov for internasjonale studier og tettere internasjonalt samarbeid med ledende skoler som er opptatt av mangfold, integrering og antidiskrimineringsarbeid i skolen
- Frafall fra VGS, feil utdanningsvalg og veiledning, og høy arbeidsledighet blant innvandrere, hvordan er dette ivaretatt i høyere utdanning? Hvordan å få flere i høyere utdanning?
- "Systemisk" tenkning innen rasisme fra USA: Mer forskning rundt de strukturelle barrierene innen utdanning og ellers samfunnet.
- Konkrete fokusområder rundt inkludering av hele befolkningen både for å møte mer komplekse problemstillinger og bærekraftsmålene.

2. Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan i så fall gjøres?

Rådet anbefaler at følgende tema og områder tas med i videre arbeid:

- Mangelfull flerkulturell forståelse blant ledere og lærere, opplæring av lærere og fokus på inkludering av skolemiljøer. Dette har innviklinger på måloppnåelse, elevenes trivsel og nytenkning og innovasjon.
- Det norske kunnskapssystemet bør aktivt adressere inkludering av hele befolkningen. Her bør det blant annet formuleres konkrete målsetninger og tiltak.
- Kunnskapssystemet ikke dekker næringslivets og arbeidslivets kompetansebehov

Rådet ønsker også å minne om at mange i rådets målgruppe opplever utfordringer før man kommer til så langt som til høyere utdanning, bl.a. vansker med å komme inn i opplæring for voksne i videregående skoler, samt vansker med å få godkjent utdanning fra hjemlandet.

3. Hva bør videreføres og hva bør endres ved målene i gjeldende langtidsplan?

Rådet anbefaler at følgende tema og områder tas med i videre arbeid:
Legge inn fokus på sosial bærekraft

9. Andre innspill

- I 2016 ble det opprettet Senter for ekstremismeforskning: høyreekstremisme, hatkriminalitet og politisk vold (C-REX) ved Universitetet i Oslo. Rådet anbefaler at det opprettes en Senter for Sosiale bærekraft som ser på ulikheter, mangfold, fattigdom, utenforskap, sosial kontroll, flerkulturelle forståelse og familieliv for å få en samlet kraftfull fokus på tema.
- Det finnes mye god forskning om innvandrere som ikke ser på innvandrerkvinner separat. Det er mye som tyder på at kvinner har andre erfaringer med arbeidsmarkedet

enn menn, og at det vil være nyttig å ha et kjønnsperspektiv i studier av arbeidsliv og innvandrere.

- Litteratur om arbeidsgiversiden har identifisert typiske bekymringer rundt det å ansette innvandrerkvinner. Disse studiene påpeker at mangel på norskkunnskaper og mangel på egnet kompetanse er viktige hindringer. Likevel har det vært mindre forskning i den norske konteksten som har vært rettet mot å identifisere fordommer mot og stereotypering av innvandrere blant arbeidsgivere. Fokus på forskning på majoritetsperspektiver på innvandrere og innvandrerkvinner kan spesielt bidra positivt på forståelsen om hvorfor ikke flere innvandrerkvinner, og da med flyktning erfaringer spesielt ikke er høyere representert i sysselsettingsstatistikken.
- Tiltak som hjelper: Litteratur om arbeidsrettede tiltak fra NAV viser at arbeidsmarkedsopplæringskurs (AMO-kurs) og lønnstilskudd gir de beste resultatene med tanke på senere jobbsannsynlighet for innvandrere og kvinner. Tiltak som har en språkopplæringskomponent, kan være særlig viktige for innvandrere. De fleste kvantitative studier som sammenligner effektiviteten av de ulike NAV-tiltakene, ser på innvandrere og kvinner separat. Nav har et forberedende kurs for B2- norsksprøve.

Kilde: <https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2641207/Kunnskapsoppsummering%2bom%2bdeltakelse%2bi%2barbeidslivet%2bfor%2bkvinner%2bmed%2binnvandrerbakgrunn.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

For overordna innspill, for momenter se avgitte høringer på rådets hjemmeside <https://www.oslo.kommune.no/politikk/sentrale-rad/radet-for-flerkulturelle-minoriteter/>

Begrepsbruk

Minoritetsbakgrunn og/eller flerkulturelle defineres som personer som har innvandret til Norge, norskfødte med en eller to innvandrerforeldre, samt personer som tilhører nasjonale minoriteter og urfolk. Mangfold defineres som samhandlingen mellom individer. Etnisitet, flerkulturalitet, funksjonsnedsettelse, majoritet, minoritet, by/lands bakgrunn og seksuell legning, er alle markører som sier noe om ens opplevelse av tilhørighet. Møtet mellom individer med flere identitetsmarkører er mangfold.

Rådet ser fram til å følge saken videre.

På vegne av rådet for flerkulturelle minoriteter

Nosizwe Lisa Baqwa
Rådsleder

Med vennlig hilsen

Aida Kreso
spesialrådgiver

Kopi til:
Anne Solheim